

Excursies

Op een ijskoude voorjaarsdag eind mei genieten de deelnemers aan de excursie naar Skalsumer Natuurbeheer in Kollumerpomp van jubelende grutto's, jonge Kievieten vlakbij in de slootkant, foeragerende kluten en nog veel meer. Zij wanen zich - rondrijdend op een boerenwagen - (weer) tussen jaren zestig weilanden en luisteren geboeid hoe de familie Agema zoveel biodiversiteit op hun melkveebedrijf weet te realiseren.

Een mooie gelegenheid om eens goed bij te praten: de flinke Midzomerwandeling door het Groninger land rond Godlinze onder zeer vochtige omstandigheden met een borrel na afloop in de kantine van de familie Wiersema.

Op een zonovergoten julidag is het tijdens de excursie genieten van de vele weides en bedden met inheemse bloemen van kwekerij de Cruydhoeck in Nijeberkoop. Jasper Helmantel en Jojanneke Bijkerk vertellen de deelnemers alles over de geschiedenis van dit zaadteeltbedrijf, het telen van de zaden en het beheer van bloemrijke percelen.

Vlinder cursus

Blauwtjes, Witjes en andere vlinders komen uitgebreid aan de orde tijdens de cursus die Theo Buijs voor Wierde & Dijk organiseert. Op twee dinsdagavonden - 18 februari en 4 maart - behandelt Theo de soorten die we in Noord Groningen kunnen aantreffen. Later in de zomer vindt er een excursie plaats. De cursusavonden vinden plaats bij Doezoo te Leens, aanvang 20 uur. Maximaal 20 leden kunnen deelnemen, en er zijn geen kosten aan deelname verbonden.

Aanmelding via info@wierde-en-dijk.nl of via 06-46081128.

Colofon

De Nieuwsbrief Wierde & Dijk is een uitgave van de vereniging voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer Noord-Groningen.

Nummer 26, oktober 2013

Redactie:
PR-commissie Wierde & Dijk
Vormgeving:
Fenatic, Oostwold
Druk:
De Marge, Groningen

ISSN: 1879-440

Contactpersonen Wierde & Dijk

Bestuursleden:

Evert Smink tel (0596) 57 11 72
Hennie Hamminga tel 06 20 99 74 47
Joke Hellenberg tel (0595) 43 17 66
Catrienus Rouwé tel (050) 304 92 83
Attie F. Bos tel (0595) 57 21 07
Anneke Flach tel (0595) 52 85 76
Koos Koop tel (0595) 42 12 34

Projectmedewerkers:

Trudy van Wijk tel 06 46 08 11 28
Martina Bijsma Sterenberg
Sieger Wiersma tel 06 49 76 39 23

Postadres:

Postbus 25, 9965 ZG Leens E: info@wierde-en-dijk.nl W: www.wierde-en-dijk.nl

Provincie op bezoek

Provinciaal ambtenaar Alco van Klinken was half september te gast bij Wierde & Dijk. Samen met bestuursleden en veldcoördinator Max van Tilburg zijn randen en percelen bekeken waar distels een probleem zijn. Van Klinken sprak uitgebreid met akkerbouwers over manieren om dit probleem op te lossen. Hij stond open voor een open discussie hierover, maar gaf tegelijkertijd aan dat er geen eenvoudige oplossing is. Na afloop waren de bestuursleden goed te spreken over de opstelling van de provincie. Alco van Klinken meldde dat hij heeft genoten van het bezoek. De akkervogelwerkgroep van Wierde & Dijk buigt zich momenteel over de distelproblematiek en andere zaken die wellicht beter en anders kunnen in het akkervogelbeheer. Deze visie op het akkervogelbeheer wordt later dit jaar aan de provincie aangeboden.

Boerenlandpad-regeling

De subsidieregeling voor boeren die een pad openstellen voor wandelaars is afgelopen voorjaar weer opengesteld. Informatie op www.wierde-en-dijk.nl of via 06-46081128

WIERDE & DIJK

DE VERENIGING VOOR AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER NOORD-GRONINGEN

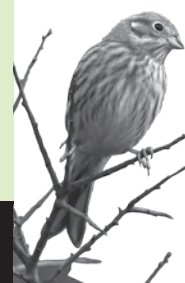
Nieuwsbrief

Dertiende jaargang - oktober 2013

nr. 26

Struiken planten voor akkervogels

Noord Groningen is voor akkervogels een belangrijk gebied. De openheid en de rust maken het gebied aantrekkelijk. Door akkerranden en winterveldjes aan te leggen maken we het gebied nog geschikter. Deze maatregelen zijn primair gericht op de veldleeuwerik en de grauwe kiekendief, maar vele andere akkervogels profiteren mee. Het resultaat van de maatregelen leest u in deze nieuwsbrief. Op dit moment worden - met de provincie- de maatregelen geëvalueerd, om dan te komen tot een nog betere aanpak.

De komende maand gaan honderden struikjes de grond in om akkervogels meer schuil- voedsel en broedmogelijkheden te bieden. De deelnemers aan het akkervogelbeheer planten struikjes op locaties waar ook

andere beheermaatregelen genomen worden. De verschillende maatregelen zullen elkaar dan versterken. Veel akkervogels, zoals de geelgors en de kneu, verblijven graag in struwelen aan de rand van akkers. Uitgestrekte velden met hier en daar een struik zijn voor veel akkervogels optimaal.

Struikplantdag: help mee!

Op zaterdag 2 november planten we honderden struiken op en nabij de Middendijk bij Usquert. Kom ook helpen! We verzamelen 's ochtends om 10 uur bij Koop Landbouw, Wadwerderweg 36 te Usquert. We drinken eerst koffie en gaan daarna aan de slag. Aanmelding (ivm de catering) graag op info@wierde-en-dijk.nl, voor een lunch wordt gezorgd!

Grunn leeft!

Stekeligheden

Cirsium arvense is haar naam. Deze fraaie plant wordt 60 tot 120 cm hoog. De stengel groeit vanuit een wortelstok. Zij bloeit van juni tot en met september. Haar bloemen kleuren licht paars tot soms bijna wit. De plant komt voor op open, vochtige, zeer voedselrijke, ongewerkte grond. De grond mag hierbij zelfs licht brak zijn. Maar ook op droge voedselrijke grond weet ze zich te handhaven. De plant wordt vanwege de aanwezige nectar door de honingbij, de kortspruitwesp, de gewone koekoekshommel, de aardhommel, maar ook de dagpauwoog en distelvlinder bezocht. Hiernaast biedt zij voedsel aan enkele vogelsoorten, onder meer putter en vink. Uit het oogpunt van ecologie is het een waardevolle aanvulling in ons agrarische landschap. Het moge duidelijk zijn dat achter de mooie Latijnse naam de bekende

akkerdistel schuil gaat. Zijn naam geeft ondubbelzinnig aan waar zij zich thuis voelt. Onze akkerranden, trioranden, SNL broedend en wintervoedsel voldoen ruimschoots aan de bovengenoemde biotoopvoorwaarden. De afgelopen jaren zijn we dan ook geconfronteerd met een explosieve toename van distels in onze randen. Zij verspreiden zich massaal zowel ondergronds als via zaadpluis en verdringen het hoofdgewas. Dit is een ontwikkeling die landbouwkundig zeer ongewenst is. Distels vormen een probleem in vele akkerbouwgewassen en worden intensief bestreden. Onze deelnemers voelen zich ook verantwoordelijk voor de ongewenste verspreiding van zaad naar buurpercelen. Een van de beheersmaatregelen is maaien. Maar deze mogelijkheid is het afgelopen jaar sterk beperkt door een

aanpassing van het maai-beheer. Daarnaast is pleksgewijs chemisch bestrijden mogelijk. Het probleem was lokaal zo groot dat dit niet afdoende was. De provincie heeft haar verantwoordelijkheid genomen en toegestaan dat er dit jaar op een beperkte oppervlakte volvelds chemisch bestreden mocht worden. Het is bijzonder jammer, uit oogpunt van ecologie en maatschappelijk draagvlak, dat we in onze natuurranden hebben moeten besluiten gebruik te maken van chemie. Ook binnen uw bestuur is dat een worsteling. Wij gaan voort op onze zoektocht naar alternatieve beheersmaatregelen. De akkerdistel en chemie, het blijft stekelig.

Evert Smink

Hoe meer je weet, hoe meer je ziet Oog en oor voor de vogels om ons heen

Hoe hou je al die vinken, groentingen, puttertjes en andere kleine vogeltjes in een wintervoedselveldje uit elkaar? Veldleeuweriken vliegen soms zo hoog dat je ze met het blote oog niet kunt ontwaren. De kwartelkoning laat zich al helemaal nooit zien, maar je weet zeker dat hij er is zodra je zijn luide krrr-krrr hoort. En is het nou eigenlijk een kiekendief of een buizerd die daar boven de akkers zweeft? Een aantal leden van Wierde & Dijk leerde afgelopen winter en voorjaar kijken en, minstens zo belangrijk, luisteren naar de vogels die voorkomen in ons gebied. Bauke Koole was de enthousiaste leraar tijdens de akker-vogelcursus en de broedvogelcursus. Hij leerde ons vogels herkennen en hij vertelde daarbij heel veel over het gedrag van vogels, de leefomgeving die ze nodig hebben, wat we kunnen doen

om ze te ondersteunen en nog veel meer. Elke cursusavond werd gevolgd door een excursie 'in het veld'. We bezochten allerlei vogelrijke plekken: verschillende boerderijen met mooie erfbeplanting, wintervoedselveldjes en natuurgebieden zoals de Ruidhorn achter Uithuizermeeden, de Klutenplas achter Den Andel en het Lauwersmeer. Het was op die zaterdagochtenden vaak heerlijk druk, maar dat mocht de pret niet drukken. We hebben heel veel gewone en bijzondere vogels gehoord en de meeste daarvan ook gezien, als het even kon door de telescoop van Bauke. Hoogtepunt was misschien wel de zeldzame grauwe kiekendief, die minutenlang in onze buurt rondzweefde en zich uitgebreid liet bekijken.

Louwke Meinardi

Prijsuitreiking Fotowedstrijd 'lijnen in het Landschap'

Ruim 400 inzendingen zijn er binnen gekomen: stuk voor stuk schitterende beelden van ons gevarieerde noord Groninger Landschap. Alle inzendingen zijn te bekijken op www.wierde-en-dijk.nl.

Op zaterdagmiddag 16 november zal gedeputeerde Henk Staghout de prijzen uitreiken. Alle inzenders, leden en donateurs zijn van harte uitgenodigd om hiervan getuige te zijn. De prijsuitreiking vindt plaats bij Waddenfun (Trekweg 1) te Wehe den Hoorn, bij onze leden Ron Claassen en Siegrid Hekma. We beginnen om 16 uur. We spreken u dan graag!

Vogelcursus

Komende winter/voorjaar is er een opfris- en verdiepingcursus over verschillende vogelsoorten. Verschillende beschermingsaspecten komen aan de orde. Er is een interactief gedeelte met herkenning van vogelgeluiden en vliegbeelden maar ook van braakballen, veren, kuikens en eieren. De cursus vindt plaats in Café Hoornstertil te Wehe den Hoorn, aanvang 19.45 uur.

Het programma:

Donderdag 31 oktober 2013: Overwinterende zangvogels in tuin, dorp of stad
Donderdag 12 december 2013: Roofvogels en uilen
Donderdag 6 februari 2014: Zang- en akkervogels op akkers en kwelders
Donderdag 6 maart 2014: Steltlopers op kwelder en weide

Excursies:

Zaterdag 2 november 2013: Aanplant struweel voor akkervogels
Zaterdag 14 december 2013: Natuurmuseum Klaas Nanninga
Zaterdag 8 februari 2014: Wintervoedselveldjes en kwelder
Zaterdag 8 maart 2014: Weidevogels Crangeweer

Meer informatie over deze cursus staat op onze website. Leden van Wierde & Dijk kunnen deelnemen, de kosten zijn € 45,- pp. Het cursusmateriaal is inbegrepen. Aanmelding via info@wierde-en-dijk.nl of via 06-4608 1128

Riet - actualiteiten

Digitale schouwkaart

Waterschap Noorderzijlvest heeft alle schouwsloten op kaart staan, deze is ook digitaal te bekijken. Iedere landeigenaar of - gebruiker kan hierop zien of zijn sloot geschoond moet worden in het najaar, of niet. De kaart is in te zien op www.noorderzijlvest.nl (zoek op 'schouwkaart').

Aanvragen ontheffing schouw is eenvoudig

Het waterschap biedt ruimte om sloten van de schouwkaart af te halen. Dit is eenvoudig aan te vragen. Landeigenaren die grenzen aan een schouwslot spreken samen af hoe zij de sloot gaan beheren. Dit geven zij aan met het formulier *verzoek tot aanpassing van de schouwkaart*. (deze staat op www.noorderzijlvest.nl). Beide landeigenaren dienen te ondertekenen. Het waterschap beoordeelt de aanvraag.

Gemeenten werken mee

Wierde & Dijk heeft de afgelopen maanden gesproken met drie gemeenten over het slootbeheer. Zij zeggen hun medewerking toe om te komen tot meer oud riet- daar waar het kan-. Boeren en burgers die een schouwslot delen met een gemeente kunnen zich bij de gemeente melden als zij deze sloot van de schouwkaart willen halen. De gemeente beoordeelt dan de situatie en overlegt met het waterschap.

Contactpersonen zijn:
Gemeente Eemsmond:
Corrie Smits of Kees Kruidhof op 0595-437555
Gemeente De Marne:
Nico Steur (n.steur@demarne.nl)
Gemeente Loppersum:
Menno Smit (m.smit@loppersum.nl).

Zeldzame en schaarse broedvogels in het akkerbouwlandschap van Noord-Groningen

In de zomer van 2012 is een zomertelling uitgevoerd naar schaarse en zeldzame broedvogels. Hierbij is ook geteld in gebieden waar geen gesubsidieerd agrarisch natuurbeheer wordt toegepast. Door ook te tellen in deze witte gebieden krijgt de vereniging een beeld van de vogelstand in haar gehele werkgebied.

De zomertelling viel samen met het broeden van twee bijzondere vogels in Noord-Groningen: een velduil en verschillende Kwartelkoningen. Ook werden in het akkerbouwgebied tussen de Eemshaven en Delfzijl kleine kolonies kluten aangetroffen op akkers. Op enkele boerenerven troffen de tellers broedpaartjes van de Grote Lijster aan, voor Noord-Groningen mag dat ook bijzonder genoemd worden.

Het huidige akkervogelbeheer richt zich specifiek op Veldleeuwerik en de Grauwe kiekendief. De Veldleeuwerik

stelt hoge eisen, zo bleek uit dit onderzoek en uit andere tellingen.

Op percelen die weliswaar exact gelijk beheerd worden, kunnen de aantallen enorm verschillen. In een groot perceel met agrarisch natuurbeheer nabij de Klutenplas in de Noordpolder is de dichtheid aan broedende veldleeuweriken heel hoog. Op een ander vergelijkbaar perceel bij de Middendijk broeden er vrijwel geen. Wat precies de oorzaak is van de verschillen is niet helemaal duidelijk. Het toont wel aan dat voor succesvol agrarisch natuurbeheer aanvullend onderzoek nodig is. Voor soorten als Geelgors en Grauwe gors is het van belang om de wintermaatregelen af te stemmen op het beheer voor broedende vogels. De Grauwe gors bij de Middendijk verdween toen het wintervoedselveldje waar deze vogel zich al drie week op had gehouden werd omgeploegd. Dat ploegen is nodig om de veldjes

opnieuw te kunnen inzaaien met zomergranen. De vraag is natuurlijk wat er was gebeurd als wintervoedsel tot ver in het broedseizoen was blijven staan?

Het enthousiasme bij de deelnemende agrariërs en bij de tellers is groot om met een nieuw een verbeterd model van agrarisch natuurbeheer aan de slag te gaan. In de nieuwe regeling SNL+ zou ruimte moeten komen voor maatwerk zodat het agrarisch natuurbeheer flexibeler en meer op de unieke situatie in veld toegepast kan worden.

Het rapport van Bauke Koole staat op www.wierde-en-dijk.nl.

Veranderingen GLB en Subsiestelsel SNL

Sinds begin 2010 kennen we het SNL; het Subsiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer. Dit stelsel gaat op de schop. Dit gaat in twee stappen: In 2014 en 2015 is er het SNL+, en vanaf 2016 komt er een nieuw stelsel dat uitgaat van een collectieve benadering. Dit nieuwe stelsel moet effectiever en efficiënter worden dan het huidige. Het moet ook passen binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2014-2020. Tevens speelt momenteel de verandering van het GLB- het Gemeenschappelijk landbouwbeleid. Een korte schets van de stand van zaken:

GLB

Het huidige GLB loopt tot eind 2013. Per 1 januari 2014 zou het GLB in een gewijzigde vorm in werking moeten treden, echter de uitwerking van de plannen heeft vertraging opgelopen. Het huidige GLB wordt daarom nog één jaar voortgezet. Op 1 januari 2015 treedt een nieuw GLB in werking.

Eind juni 2013 heeft de Raad van ministers en de Europese Commissie aangegeven hoe het GLB er (vanaf januari 2015) in grote lijn uit gaat zien. In de eerste pijler (dit zijn directe betalingen aan boeren) komen er landelijk gelijke hectarepremieën.

Die bestaan uit twee onderdelen:

- een basispremie voor 'actieve agrariërs'.
- een vergroeningspremie. Hiervoor gelden drie voorwaarden:
  - behoud van permanent grasland;

- voor bouwland geldt gewasdiversiteit (minimaal 2 of 3 gewassen per bedrijf);
- én voor bouwland geldt 5% ecologisch oppervlak (EFA) per bedrijf.

Meer informatie over de afspraken die in Brussel zijn gemaakt staan in de nieuwsbrieven van BoerenNatuur. Deze kunt u inzien via onze website www.wierde-en-dijk.nl. In november 2013 verschijnt een brief van de staatssecretaris waarin wordt gemeld hoe de uitwerking van het nieuwe GLB er voor Nederland uit gaat zien.

SNL

Het huidige subsiestelsel SNL kennen we sinds begin 2010. Het weidevogelbeheer en het akkervogelbeheer vallen hier onder. In het huidige SNL is de gebiedscoördinator

verantwoordelijk voor de contacten met de deelnemers (in Noord-Groningen is dit Wierde & Dijk). De overheid sluit contracten met de deelnemers over het uit te voeren beheer. De overheid betaalt uit.

Vanaf 2016 krijgen te maken met een collectieve benadering. De taken en de verantwoordelijkheden van een gebiedscoördinator (het 'collectief') zullen toenemen. De gebiedscoördinator onderhoudt alle contacten én sluit de contracten af. De bedoeling is dat de gebiedscoördinator het beheer controleert en de beheervergoedingen zal uitbetalen.

De gebiedscoördinator schrijft een plan voor het agrarisch natuurbeheer in een groot gebied. Alle partijen die actief zijn in het natuurbeheer moeten hierbij betrokken worden. Doel is om een breed gedragen plan te maken, dat rekening houdt met de kenmerken en mogelijkheden van het gebied. Dit plan moet in 2015 worden opgesteld. Eind 2015 zullen de contracten met deelnemers getekend worden. Begin 2016 gaat de nieuwe benadering van start. Lopende SNL-contracten zullen hierin worden opgenomen.